

Wymiar sprawiedliwości przyjazny dzieciom – lista kontrolna dla specjalistów

Co trzeba zrobić, by postępowanie sądowe było przyjazne dziecku?

Czy dziecko będzie mogło skorzystać ze swojego prawa do bycia wysłuchanym?

- Należy zapewnić odpowiednie warunki przesłuchiwania dzieci.
- Specjaliści powinni zadbać o przestrzeganie tego prawa przez cały czas trwania postępowania.

Czy dziecku zapewniono profesjonalne i osobiste wsparcie?

- Profesjonalnym wsparciem może być wsparcie ze strony pracowników socjalnych i psychologów.
- Zaufana osoba.

WSPARCIE

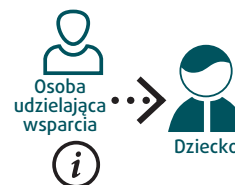
*W jaki sposób można informować dziecko o postępowaniu
i przysługujących mu prawach?*

- Przekazując informacje ustnie i pisemnie.
- Informacje dostosowane do wieku dziecka, jego poziomu dojrzałości, zdolności rozumienia i przekazywane z uwzględnieniem trudności komunikacyjnych.
- Materiał wizualny.

Jak można przygotować dziecko do przesłuchania?

- Osoba służąca dziecku wsparciem powinna sprawdzić, czy:
  - czuje się ono należycie poinformowane o swoich prawach;
  - wie, czego spodziewać się podczas postępowania.
- Przygotowanie powinno mieć miejsce na krótko przed przesłuchaniem.
- Należy zorganizować przyjazne dzieciom spotkania i wizyty przygotowujące.
- Trzeba zidentyfikować ich szczególne potrzeby.

O co należy zapytać dziecko przed przesłuchaniem?

- Czy lokalizacja i termin odpowiadają dziecku?
- Kto powinien towarzyszyć dziecku jako zaufana osoba?
- Czy są osoby, które nie powinny uczestniczyć w przesłuchaniu?
- Czy potrzebne są środki ochronne?
- Kto powinien przeprowadzać przesłuchanie?
  - Płeć i zawód mają istotne znaczenie.

Czemu służy omówienie takich szczegółów z dzieckiem?

- Dziecko może mieć wpływ na sposób prowadzenia przesłuchania.
- Dziecko może poznać osobę przeprowadzającą przesłuchanie.

Jakie działania podjęte przed przesłuchaniem uczynią je bardziej przyjaznym dziecku?

- Opracowanie wytycznych dotyczących zachowania.
- Krótki czas oczekiwania na przesłuchanie po przybyciu na miejsce.
- Stworzenie przyjaznej dzieciom poczekalni.

Jakie działania podjęte podczas przesłuchania uczynią je bardziej przyjaznym dziecku?

- Sala przesłuchań dla dzieci usytuowana poza budynkiem sądu.
- Serdeczne zachowanie wszystkich uczestników w stosunku do dziecka.
- Niewielka liczba osób obecnych podczas przesłuchania.
- Nieobecność pozwanego lub innych stron.
- Jedna osoba przesłuchująca dziecko.
- Język dostosowany do wieku i poziomu dojrzałości dziecka.
- Wykorzystanie odpowiednich technik zadawania pytań.
- Krótkie przesłuchania trwające maksymalnie godzinę.

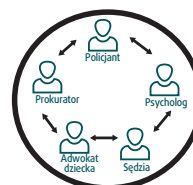
Jakie działania podjęte po przesłuchaniu uczynią je bardziej przyjaznym dziecku?

- Przekazywanie dziecku informacji zwrotnych i informacji o kolejnych etapach.
- Wszyscy zaangażowani specjaliści ustalają wspólnie działania następcze.

Jak uniknąć kilkukrotnego przesłuchiwanie dziecka?

- Udostępnianie nagrań wideo na potrzeby gromadzenia dowodów (sprawy karne).
- Współpraca i wymiana informacji między wszystkimi zaangażowanymi grupami specjalistów.

Jeżeli jedno przesłuchanie okaże się niewystarczające, specjaliści powinni mieć świadomość, że podczas kolejnych przesłuchań:

- Oparta na zaufaniu relacja między dzieckiem a specjalistą jest jeszcze ważniejsza, a przesłuchanie powinno być przeprowadzone przez tę samą osobę.
- Pytania nie powinny się powtarzać.
- Specjaliści powinni przekazywać sobie istotne informacje.

Jakie działania następcze należy podjąć?

- Dalsze wsparcie dla dziecka i rodziny.
- Informacje i wyjaśnienia dotyczące decyzji i potencjalnego wsparcia na dalszych etapach.
- Krótki czas oczekiwania między przesłuchaniem a decyzją; decyzja wydana wraz z informacją.

A jeśli nie zostaną podjęte działania następcze?

- Postępowanie może zostać zakończone tylko pod warunkiem zapewnienia i zgłoszenia działań następczych.

Każdego roku w postępowaniach sądowych w całej Unii Europejskiej (UE) uczestniczy około 2,5 miliona dzieci, których rodzice się rozwodzą lub które są ofiarami lub świadkami przestępstw. Choć ich skuteczny udział w takich postępowaniach jest niezbędny dla poprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, traktowanie dzieci w systemie wymiaru sprawiedliwości pozostaje problemem. Europejska Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) bada, w jakim stopniu prawa dziecka do bycia wysłuchanym, do informacji, ochrony i niedyskryminacji są przestrzegane w praktyce. Badanie oparto na wywiadach ze specjalistami i dziećmi uczestniczącymi w postępowaniach sądowych. W pierwszym sprawozdaniu zaprezentowano opinie specjalistów. Niniejsze opracowanie powstało w oparciu o informacje przekazane przez dzieci, które przedstawiły swoje poglądy na temat czynników utrudniających ich pełny udział w postępowaniach sądowych oraz rozwiązań, które mogą pomóc w przezwyciężeniu tych barier. Podobnie jak w przypadku pierwszej publikacji, autorzy podkreślają, iż nadal pozostaje wiele do zrobienia, aby wymiar sprawiedliwości w całej UE uczynić prawdziwie przyjaznym dzieciom.

Dalsze informacje

Zobacz sprawozdania i strona internetowa Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej poświęcone wymiarowi sprawiedliwości przyjaznemu dziecku:

- FRA (2017), *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States* (Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku – opinie i doświadczenia dzieci uczestniczących w postępowaniach sądowych jako ofiary, świadkowie lub strony w dziewięciu państwach członkowskich UE) – Luksemburg, Urząd Publikacji
- FRA (2017), *Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku – opinie i doświadczenia dzieci i specjalistów, Podsumowanie*, Luksemburg, Urząd Publikacji (tekst dostępny w 24 językach Unii Europejskiej)
- FRA (2015), *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of professionals on children's participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States* (Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku – opinie i doświadczenia specjalistów w zakresie uczestnictwa dzieci w postępowaniach cywilnych i karnych w dziesięciu państwach członkowskich UE), Luksemburg, Urząd Publikacji; streszczenie publikacji na stronie <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/child-friendlyjustice-perspectives-and-experiences-professionals-summary> (tekst dostępny w 24 językach)
- <http://fra.europa.eu/en/theme/rights-child>

FRA – AGENCJA PRAW PODSTAWOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wiedeń – Austria
Tel. +43 158030-0 – faks +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

© Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, 2018
Zdjęcia: © FRA

